

Kuriame
Lietuvos ateitį

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Jaunimo organizacijų veikla ir jų atstovavimas savivaldybių lygmeniu Lietuvoje

Tyrimo ataskaita

Tyrimas atliktas įgyvendinant projektą „Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos
dalyvavimo viešojo valdymo sprendimų priėmime stiprinimas“

2020

Turinys

Įvadas.....	3
1. Jaunimo dalyvavimas jaunimo organizacijų veikloje	4
2. Savivaldybių jaunimo organizacijų tarybų ir Jaunimo reikalų tarybų veiklos analizė	7
2.1. Savivaldybių jaunimo organizacijų tarybų veikla	7
2.2. Savivaldybių jaunimo reikalų tarybų veikla	10
3. Jaunimo organizacijų veiklai poveikį darantys veiksniai.....	12
4. Jaunimo organizacijų veiklos ir jų atstovavimo savivaldybių lygmeniu empirinis tyrimas.....	19
4.1. Tyrimo metodika.....	19
4.2. Tyrimo rezultatai.....	21
Išvados	26
Rekomendacijos	28
Literatūros sąrašas	30

Ivadas

Nevyriausybinių organizacijų veiklos tyrimuose akcentuojama, jog kryptingas šių organizacijų veiklos palaikymas ir parama jų veiklai plačiąją prasme (tai yra ne tik finansinė parama) sudaro palankesnes sąlygas viešosios valdžios institucijoms pasiekti veiklos strateginiuose planuose numatytus rezultatus, priimti geriau informuotus sprendimus bei to pasėkoje racionaliau panaudoti valstybės biudžeto lėšas. Taip pat pabrėžiama, jog dalyvavimas jaunimo nevyriausybinių organizacijų veikloje skatina jų narių pilietinį sąmoningumą, ugdo atsakomybės už valstybę ir visuomenės gerovę jausmą, o jaunimo organizacijos dažnai įvardijamos kaip jaunimo pilietinės socializacijos pagrindas (Stasiukynas ir kt., 2014). Tad analizuojant jaunimo politikos įgyvendinimą ir jaunimo įtraukimą į viešojo valdymo procesus, itin svarbu išanalizuoti ne tik priemones, kurios skatintų jų įtraukimą į šiuos procesus, bet ir pačius jų dalyvavimo mechanizmus bei šių mechanizmų palaikymui reikalingas sąlygas.

Tradiciniais jaunimo organizacijų dalyvavimo ir jų interesų atstovavimo mechanizmais Lietuvoje savivaldos lygmeniu galima įvardyti Savivaldybių jaunimo organizacijų tarybas (SJOT) ir Savivaldybių jaunimo reikalų tarybas (SJRT), kurios vienydamos jaunimo organizacijų atstovus turėtų atstovauti jaunimo interesus ir daryti poveikį politikos formavimui ir įgyvendinimui. Tačiau praktika, kaip (ar) šie mechanizmai veikia savivaldybėse, skiriasi ir pagrindiniai iššūkiai su kuriais susiduriama apima tiek Jaunimo į(si)traukimo Lietuvoje galimybių analizėje (LiJOT, 2020) pateiktus veiksnius, tiek pačių organizacijų veiklos organizavimo ir vykdymo klausimus.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti jaunimo organizacijų veiklą ir pasiūlyti priemones, galinčias užtikrinti jaunimo organizacijų ir jų atstovavimo savivaldybės lygmeniu stiprinimo galimybes Lietuvoje.

Uždaviniai:

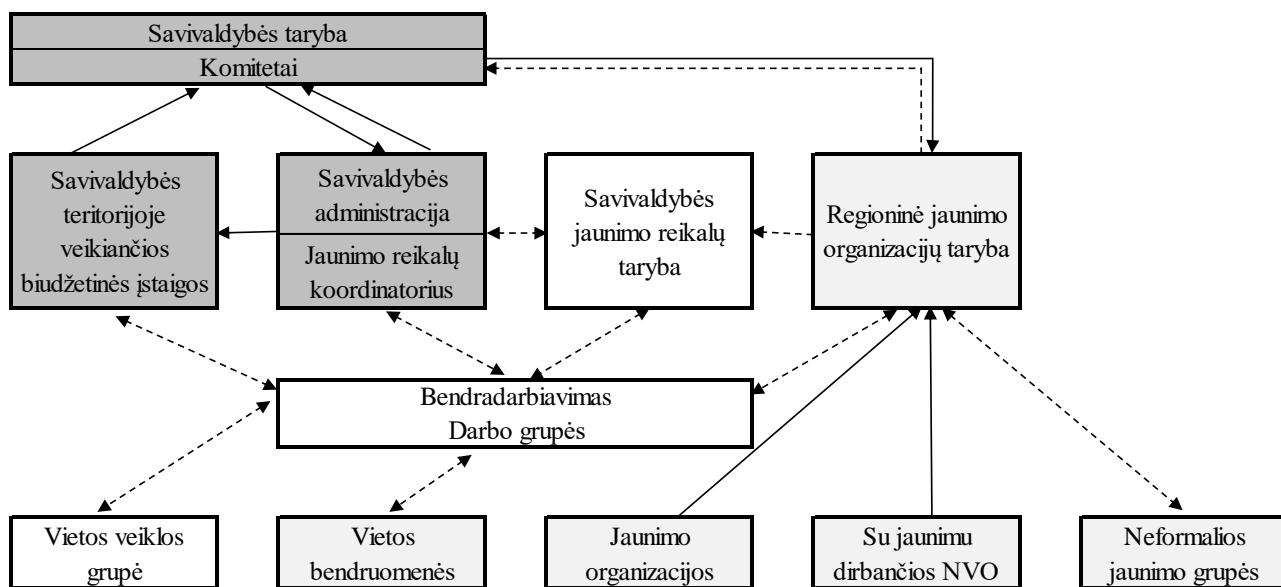
1. Apžvelgti jaunimo dalyvavimo per jaunimo organizacijas galimybes Lietuvoje.
2. Išanalizuoti SJOT ir SJRT veiklą bei jų situaciją Lietuvoje.
3. Pristatyti jaunimo organizacijų veiklai poveikį darančius veiksnius.
4. Remiantis atlikta analize, pateikti rekomendacijos institucijoms, kaip stiprinti jaunimo organizacijų veiklą bei jų interesų atstovavimą.

Tyrimo metu naudoti metodai: mokslinės literatūros analizė, teisės aktų ir dokumentų analizė, antrinių statistinių duomenų analizė, pusiau struktūrizuotas interviu, grupinės diskusijos (fokus grupės).

1. Jaunimo dalyvavimas jaunimo organizacijų veikloje

Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatyme Jaunimo organizacijos apibrėžiamos kaip Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymo nustatyta tvarka jaunimui ir (ar) jaunimo interesams atstovauti įsteigta asociacija, kurios ne mažiau kaip 2/3 narių yra jauni žmonės ir (ar) jaunų žmonių interesams atstovaujančios asociacijos, kurių kiekvienos ne mažiau kaip 2/3 narių yra jauni žmonės. Tai yra, jaunimo organizacijos gali būti JNVO arba NVO, kurios veikla skirta jaunų žmonių interesams atstovauti bei didžioji dalis jos narių taip pat yra jauni žmonės. Šios organizacijos į jaunimo politikos formavimą ir įgyvendinimą įtraukiamos nacionaliniu ir vietos savivaldos lygmeniu, keletu skirtingu būdų, siekiant sukurti efektyvų dalyvavimo mechanizmą, kuris remiasi tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir tarpžinybiškumo principais

Kaip matoma iš 1 pav. pateikto jaunimo politikos vietos savivaldos lygmeniu organizavimo mechanizmo, jis apjungia visas galimas interesų grupes, veikiančias skirtingomis formomis (vietos veiklos grupes, bendruomenines organizacijas, atskirų sričių nevyriausybinės organizacijas bei kitus suinteresuotus asmenis ar jų grupes) į struktūrizuotą organizacinį darinį, taip palengvinant jų tarpusavio komunikaciją ir numatant galimus jų tarpusavio ryšius.

1 pav. Integruota jaunimo politika vietos savivaldos lygmeniu

Šaltinis: Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (cit iš Bileišis ir kt., 2015, p.116)

Analizuojant šį mechanizmą būtina pažymėti, jog ir čia nurodytose organizacijose priskiriamose „Bendradarbiavimas darbo grupėmis“ sričiai gali būti įtrauktas tiek pavienis jaunimas, tiek jaunimo neformalios grupės ar jaunimo organizacijos, tad jaunimo įtraukimo formos yra platesnės, nei tik dalyvavimas per jaunimo organizacijas (1 lent.). Labai svarbu formuoti tokius jaunimo įgalinimo mechanizmus, kurie skatintų jaunimo dalyvavimą, sudarytų galimybes rinktis jiems patogiausią dalyvavimo formą, derinti tradicines ir alternatyvias dalyvavimo formas, jose diegiant inovacijas, pavyzdžiui, į dalyvavimo erdves (hakatonai ir t.t.) įtraukiant jaunimo organizacijų narius, pavieni jaunimą ir jų neformalias grupes.

1 lentelė .Naujoviškos, tradicinės ir alternatyvios formos jaunimo dalyvavimui priimant sprendimus

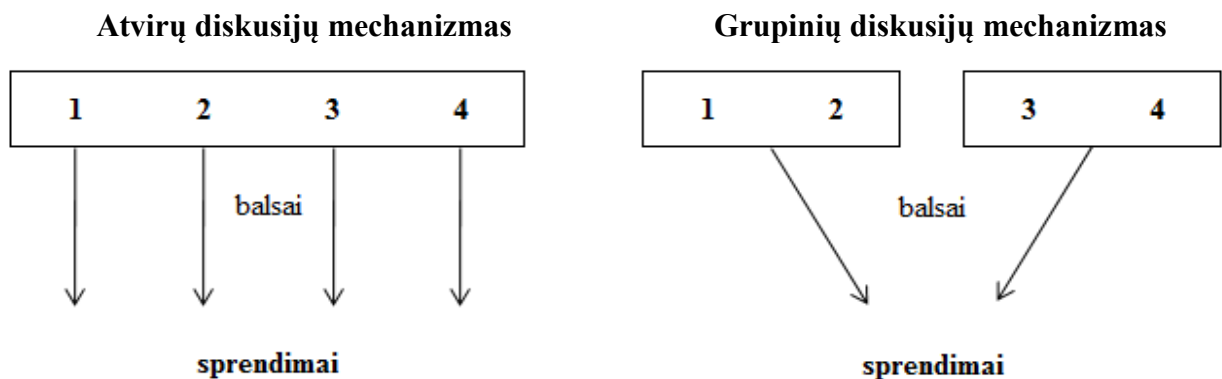
	Alternatyvios formos	Tradicinės formos
Inovatyvios formos	<ul style="list-style-type: none"> • Skaitmeninis dalyvavimas • Bendrasis valdymas ir bendras paslaugų teikimas dalyvaujant (angl. co-management and co-production) • Patariamasis dalyvavimas • Dalyvavimo erdvės 	<ul style="list-style-type: none"> • Naujų metodikų naudojimas, skatinantis tradicinį dalyvavimą
Neinovatyvios formos	<ul style="list-style-type: none"> • Jaunimo tarybos ir panašios struktūros • Jaunimo aktyvizmas ir protestai 	<ul style="list-style-type: none"> • Balsavimas • Narystė politinėse partijose • Narystė profsąjungose

Šaltinis: A. Crowley, D. Moxon (2017, p. 59)

Kodėl net taikant inovatyvius dalyvavimo būdus, jaunimo politikos kontekste išlieka svarbu jaunimo organizacijų veikla ir jaunimo dalyvavimas per struktūrizuotus darinius, galima pagrįsti per tam tikrus šių struktūrų privalumus. Visų pirma, dalyvavimas šių organizacijų veikloje ugdo eilę svarbių kompetencijų. Dalyvavimo metu ugdomos ne tik specifinės kompetencijos, susijusios su organizacijos veiklos turiniu, bet ir tokios bendrosios kompetencijos, kaip gebėjimas spręsti problemas, laiko valdymas, socialinė komunikacija, ryžtingumas, atsakomybė, organizuotumas ir kt. bei dalykinės kompetencijos, susijusios su darbo organizavimu, planavimu, darbų paskirstymu, projektų valdymu, finansų valdymu ir t. t. Taip pat dalyvavimas jaunimo organizacijų veikloje skatina jų narių pilietinį sąmoningumą (labiau orientuotą į bendruomenės gyvavimo procesus, mažiau politinius (išimtis politinę ideologiją propaguojančios JNVO), ugdo atsakomybės už valstybę ir visuomenės gerovę jausmą. (Stasiukynas, 2014, p. 88-89). Dalyvavimas per kitas formas taip pat gali ugdyti šias kompetencijas bei ugdyti pilietiškumą, tačiau jaunimo ir jas vienijančiose organizacijos, lyginant su kitais dalyvavimo

mechanizmais, išskirtina jog veikiant įtinklintose struktūrose yra galimybė tolygiau užtikrinti nuolatinį jaunimo palaikymą bei tam reikalingą infrastruktūrą, atliepiančią pagrindinius socialinio kapitalo formavimo elementus: tinklus, pasitikėjimą juose bei bendras dalyvių normas ir vertybes.

Antra, remtis E. Schulte (2012, p. 99-100), esminiai dalyvavimo sprendimo priėmimo priėmimo aspektai yra nusprendimas ar dalintis turima informacija su kitais dalyviais bei pats balsavimo faktas. Ji išsiskiria du skirtingus dalyvavimo sprendimų priėmimo mechanizmus (2 pav.), paremtus atviromis arba grupinėmis diskusijomis bei balsavimu.

2 pav. Atviri ir grupiniai diskusijų mechanizmai dalyvaujant sprendimų priėmimo

Šaltinis: E. Schulte (2012, p. 101)

Autorės teigimu, tiesiogiai dalyvaujant per atvirų diskusijų mechanizmą galimybė paveikti sprendimą priklauso nuo kitų dalyvių balsų pasiskirstymo, tad net tiesioginio balsavimo galimybė, neužtikrina norimų balsavimo rezultatų. Taip pat atvirų diskusijų metu sprendimų priėmėjai tampa mažiau jautrūs informacijai, tuo tarpu sprendimo priėmimo metu dalyvius suskirsčius į homogeniškas grupes, kurios konsultuodamosi su subgrupėmis pristato vieningą poziciją, leidžia efektyviau panaudoti turimą informaciją bei priimti tikslesnius sprendimus (Šukvietienė, 2018, p. 63). Tad šie dalyvavimo mechanizmai pagrindžia jaunimo organizacijų ir jų skėtinių organizacijų dalyvavimo sprendimų priėmimo privalumus, lyginant su pavienių organizacijų ar asmenų dalyvavimu atstovaujant interesus.

Siekiant identifikuoti, kokios jaunimo organizacijų dalyvavimo galimybės ir galimos tolimesnės jų veiklos plėtojimo ir (ar) stiprinimo galimybės, šiame tyrime jų dalyvavimas bus analizuojamas kaip jų asocijuotų darinių ir pavienių organizacijų stiprinimas bei jų įtraukimas į įvairius atstovaujamuosius dalyvavimo mechanizmus savivaldos lygmeniu.

2. Savivaldybių jaunimo organizacijų tarybų ir Jaunimo reikalų tarybų veiklos analizė

2.1. Savivaldybių jaunimo organizacijų tarybų veikla

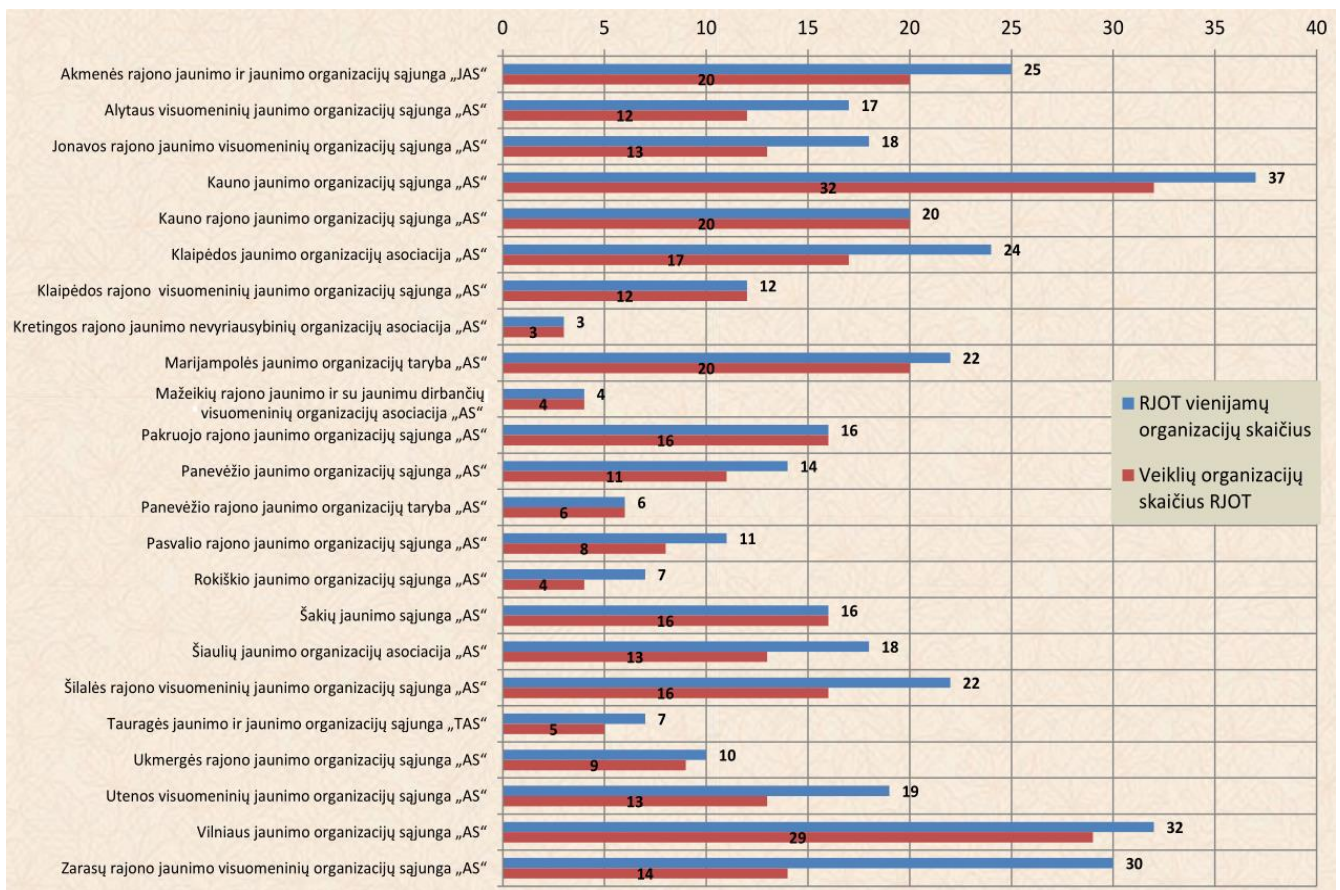
Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatyme SJOT apibrėžiama, kaip jaunimo organizacija, kurios pagrindinis veiklos tikslas – vienyti savivaldybės teritorijoje veikiančias jaunimo organizacijas ir joms atstovauti. SJOT sąvoka ir funkcijos papildomos Savivaldybių jaunimo organizacijų tarybų identifikavimo tvarkos apraše (2020), kuriame nurodoma, jog jei SJOT neatitinka bent vieno iš šių požymių, ji negali būti laikoma savivaldybės jaunimo organizacijų taryba:

- identifikuojama organizacija yra asociacija, įsteigta jaunimui ir (ar) jaunimo interesams atstovauti;
- ne mažiau kaip 2/3 šio SJOT narių sudaro jaunų žmonių interesams atstovaujančios asociacijos, kurių kiekvienos ne mažiau kaip 2/3 narių yra jauni žmonės
- SJOT vienija savivaldybės teritorijoje veikiančias jaunimo organizacijas;
- SJOT per pastaruosius 6 mėn. pateikė bent vieną pasiūlymą savivaldybės merui, savivaldybės tarybai ir (arba) savivaldybės administracijos direktoriui jaunimo politikos formavimo, įgyvendinimo ir (arba) planavimo savivaldybėje klausimu. Nurodytas pasiūlymas nurodytiems subjektams turi būti pateiktas raštu, turi būti pagrįstas savivaldybėje įgyvendinamos jaunimo politikos vertinimu, jaunimui aktualių klausimų sprendimu, atsižvelgiant į vienijamų jaunimo organizacijų ir jaunimo poreikius ir (ar) remiantis savivaldybės atliktu jaunimo problematikos tyrimu.

Tad pabrėžiama ne tik organizacijos atitiktis jaunimo organizacijos sąvokai, teritorinis jaunų asmenų vienijimas, bendrų veiklų vykdymas ir t. t., bet pabrėžiama SJOT jaunimo interesų atstovavimo funkcija ir aktyvus dalyvavimas sprendžiant su jaunimo politika susijusius klausimus savivaldos lygmeniu, dalyvaujant SJRT ir kitų darbo grupių veikloje bei teikiant argumentuotus siūlymus savivaldybių administracijai ir tarybai. Atitinkamai, Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, kurios pagrindinis veiklos tikslas nacionaliniu mastu vienyti jaunimo ir su jaunimu dirbančias organizacijas (tame tarpe ir SJOT) ir joms atstovauti nacionaliniu lygmeniu, turėtų atsižvelgti į šiuos kriterijus, teikiant palaikymą šioms organizacijoms.

Analizuojant 2016 m. vykdytame JRD tyrime dalyvavusių SJOT duomenis (tyrime dalyvavo 23 iš 29 organizacijų), galima apibendrinti, jog jos vienija labai skirtingas jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų apimtis (nuo 3 Kretingos raj. sav. iki 37 Kauno m. sav). Taip pat labai skiriasi SJOT narių ir veiklių narių skaičius, pavyzdžiui, Pasvalio, Zarasų ir Rokiškio sav. veiklios organizacijos sudarė tik

apie 1/2 visų organizacijų narių, o bendras visų organizacijų, dalyvaujančių SJOT veiklose buvo apie 80 proc. (3 pav.).

3 pav. RJOT¹ vienijamų jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų skaičius

Šaltinis: Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (2016)

2019 m. Lietuvoje buvo registruoti 39 SJOT, iš kurių tik 22 vykdo veiklą, o atsižvelgiant į minėtą patikslintą SJOT apibrėžimą ir organizacijų atitikties vertinimo kriterijus, tik 15 atitinka Jaunimo politikos pagrindų įstatyme nustatytus pagrindinius kriterijus: vienija savivaldybės jaunimo organizacijas, kuriose 2/3 yra jaunų žmonių bei vykdo jų atstovavimo funkciją (Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, 2019). Taip pat įdomu tai, jog tie SJOT, kurie atitinka jiems keliamus reikalavimus iš viso vienija 158 jaunimo organizacijas ir 22 su jaunimu dirbančias organizacijas, tai yra 7390 jaunas žmones, kurie yra šių organizacijų nariai ar stebėtojai. Tuo tarpu SJOT, kurie neatitinka keliamų reikalavimų ir pateikė informaciją apie fizinius narius (vienija

¹ Regioninės jaunimo reikalų taryba. Aktualioje Jaunimo politikos pagrindų įstatymo redakcijoje naudojama sąvoka SJOT

organizacijas, kurių mažiau kaip 2/3 yra JO arba neteikia siūlymų savivaldybių atstovams), iš viso vienija 32 jaunimo organizacijas ir 16 su jaunimu dirbančių organizacijų, tai yra 12793 jaunos žmonės (2 lent.).

2 lentelė. SJOT identifikavimo rezultatai

	SJOT skaičius	Vienijamų JO skaičius	Vienijamų SJDO sk.	Vienija NG	Nariai	Stebėtojai	Sustabdyta narystė	Sustabdytas stebėtojų statusas	Viso vienija fizinių jaunų narių (nariai + stebėtojai) ²
Veikiantys SJOT atitinkantys JPPĮ	15	158	22	0	180	19	2	2	7390
Veikiantys SJOT neatitinkantys JPPĮ	7	32	16	8	56	4	0	0	12793

Šaltinis: Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (2019)

Dar 2017 m., siekiant užtikrinti SJOT atitiktį keliamiems reikalavimams buvo parengtas Regioninių jaunimo organizacijų tarybų (dabar SJOT) veiklos kokybės standartas, skirtas atlikti jų veiklos kokybės analizę, siekiant išsiaiškinti ar atitinka jos veiklą reglamentuojančius dokumentus bei nacionaliniu mastu priimtus teisės aktus (Jaunimo politikos pagrindų įstatymą, Savanoriškos veikos įstatymą, Asociacijų įstatymą ir kt.) bei naujai besikuriančioms organizacijoms suteikiantis informaciją, kaip jos turėtų organizuoti savo veiklą (Labdaros ir paramos fondas „Jauniems“, 2017), tačiau kad tai būtų įgyvendinta praktikoje, reikalinga pačių organizacijų motyvacija ir palanki aplinka organizacijos veiklos tobulinimui.

Igyvendinant SJOT funkciją, kuri įvardijama kaip „atstovauti, vienyti, stiprinti“, svarbu tai, jog mokslinėje literatūroje lyderystė ir dalyvavimo efektyvumas dažnai analizuojama kaip sritis priklausanti nuo atskirų lyderių individualių savybių, vis gi, analizuojant JO veiklas išskirtina, jog dėmesys turėtų būti skiriamas ne individualiai lyderystei, bet remiantis 1 paveiksle pateikta integruotos jaunimo politikos vietos savivaldos lygmeniu schema, skirtingų sektorių ir jų lyderių tarpusavio sąveikai, gebėjimams (dažnai ir norui) derėtis ir t. t., nes nuo to priklauso į(si)traukimo forma ir jos efektyvumas (Šukvietienė, 2018). Siekiant kokybiško bendradarbiavimo, dėmesys turi būti skiriamas ne tik veikiantiems SJOT, atitinkantiems teisės aktuose patvirtintus reikalavimus, bet ir toms asociacijoms, kurios neatitinka

²Duomenis pateikė ne visi SJOT

reikalavimų, bet vienija jaunos žmones ir sudaro jiems galimybes dalyvauti viešojo valdymo procesuose, arba yra pasyvios. Šią lyderystę turėtų prisiimti daugiau galios turintis sektorius, kuris skatintų kito sektoriaus iniciatyvą, per skirtingus jaunimo įtraukimo būdus, tad svarbu paminėti, jog tai gali būti ne tik savivaldybės ar valstybės institucijos, bet ir kitos jaunimo ar su jaunimu dirbančios organizacijos, kurios bendradarbiaudamos su mažiau aktyviomis, mažiau gebėjimų turinčiomis organizacijomis ar jų nariais suteiktų jiems reikalingą paramą, palaikymą ir (ar) struktūrą bei per savireguliacinius mechanizmus skatintų jų veiklos kokybę ir „gerąją konkurenciją“.

2.2. Savivaldybių jaunimo reikalų tarybų veikla

Savivaldybių jaunimo reikalų tarybų pavyzdiniuose nuostatuose nurodyta, jog ši taryba – tai visuomeninė patariamoji institucija, vadovaujantis lygybės principu sudaroma iš savivaldybės administracijos ir (ar) savivaldybės tarybos ir savivaldybės teritorijoje veikiančių savivaldybės jaunimo organizacijų tarybos deleguotų atstovų. Jos nagrinėja su jaunimo politika savivaldybėje susijusius klausimus ir teikia savivaldybės institucijoms ir įstaigoms pasiūlymus dėl jaunimo politikos, jos įgyvendinimo, jaunimo politikos įgyvendinimo priemonių finansavimo prioritetų savivaldybėje, su jaunimo politikos įgyvendinimu savivaldybėje susijusių teisės aktų projektų ir t.t.

Atstovai į šią tarybą gali būti deleguojami dviem būdais:

1. savivaldybės jaunimo atstovus į SJRT deleguoja savivaldybėje veikianti SJOT;
2. jeigu nėra SJOT ar ji nedelegavo atstovų, jaunimo atstovai išrenkami viešame visuotiniame jaunimo organizacijų ir su jaunimu dirbančių organizacijų, mokinių ir (ar) studentų savivaldos atstovų, veikiančių savivaldybės teritorijoje, susirinkime. Už šio susirinkimo organizavimą yra atsakingas savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorius.

Atsižvelgiant į tai, kad tik 15 iš 60 savivaldybių yra veikiančios SJOT, kurie atitinka teisės aktų reikalavimus, antrajam jaunimo įtraukimo į SJRT veiklą būdai bei tai kaip įtraukiamas jaunimas ir jo atstovai turėtų būti skiriamas išskirtinis dėmesys. JRD parengtose Savivaldybių jaunimo reikalų tarybų veiklos organizavimo ir vertinimo rekomendacijose (2019) nurodoma, kad SJRT jaunimo atstovai turėtų būti iš įvairių amžiaus grupių ir atskirų jaunimo grupių, pavyzdžiui: moksleivių, neorganizuoto, neaktyvaus jaunimo, jaunimo organizacijų narių, socialinę atskirtį patiriančių, dirbančių jaunų žmonių ir pan. Taip pat siūloma siekti, kad būtų užtikrintas jaunų žmonių iš skirtingų geografinių vietovių atstovavimas. Atitinkamai, delegatai iš savivaldybės tarybos ir (arba) administracijos, turėtų būti iš skirtingų savivaldybės tarybos komitetų ir (arba) administracijos skyrių, kurie tiesiogiai susiję su jaunimo

politikos įgyvendinimu savivaldybėje. Atsitiktiniu būdu peržiūrėjus keletą savivaldybių SJRT sudėtis (kur nėra veikiančio ir reikalavimus atitinkančio SJOT), matoma, kad sudarymo praktika ganėtinai skirtinga, nes kai kurių savivaldybių SJRT veikloje vyrauja vienos grupės – moksleivių atstovai (pvz. Kazlų Rūda³), arba įtraukiami ne jaunimo organizacijų, bet kitų organizacijų atstovai) (pvz. Kauno rajone bendruomenių atstovai⁴), tad ir pati SJRT veikla, jos narių gebėjimai, pozicijos inicijuojamais klausimais ir interesai tikėtina yra skirtingi.

Šiose rekomendacijose taip pat nurodoma, jog turėtų būti rengimas SJRT veiklos planas, kuris turėtų būti reguliariai peržiūrimas ir įvertinamas bei pagal jį rengiama SJRT ataskaita savivaldybės tarybai, visuomenei ir jaunimui, o patys posėdžiai turėtų vykti nereguliariai kaip kartą per tris mėnesius. 2020 m. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Centralizuoto vidaus audito skyriaus atlikto savivaldybių vidaus audito metu, atsitiktine tvarka atrinkus 13 savivaldybių buvo nustatyta, jog 2019 m. jose buvo sudarytos prielaidos ir sąlygos SJRT veiklai, tačiau tik dalyje savivaldybių (Šiaulių r. ir Prienų r.) visiškai funkcionavo SJRT ir vyko visi numatyti posėdžiai, tuo tarpu kitose savivaldybėse SJRT neposėdžiavo ar įvyko po 1-2 posėdžius (nurodoma priežastis – užtruko rinkimų į SJRT organizavimas ir vykdymas). Taip pat, daugiau nei pusė analizuotų savivaldybių nepatvirtino SJRT veiklos planų ir neteikė veiklos ataskaitų (3 lent).

3 lentelė. Suvestinė informacija apie SJRT veiklą savivaldybėse

Savivaldybės pavadinimas	SJRT sudėtis	SJRT nuostatai	JRT darbo reglamentas	2019 m. SJRT veiklos planas	SJRT veiklos ataskaita
Alytaus r.	+	+	-	+	+
Birštono	+	+	-	+	+
Ignalinos r.	+	+	+	-	-
Kalvarijos	+	+	+	-	-
Kazlų Rūdos	- (sudaryta 2020-06-29)	+	+	-	-
Kupiškio r.	+	+	+	+	+
Molėtų r.	+	+	+	-	-
Neringos	- (sudaryta 2020-01-30)	+	-	-	-
Pagėgių	- (sudaryta 2020-01-15)	+	+	-	-
Prienų r.	+	+	+	-	-
Rietavo	+	+	-	+	+
Šiaulių r.	+	+	-	+	+
Vilniau r.	+	+	+	-	-

³ Kazlų Rūdos Jaunimo reikalų tarybos sudėtis: <http://195.182.86.73/webPartner/subsystems/web/doc.php?itemID=8338>

⁴Kauno rajono savivaldybės jaunimo reikalų tarybos sudėtis <https://www.krs.lt/umbraco/Surface/MainS/GetAttachment?attachmentId=37e40937-ea4e-440a-96a6-13fe8611224b&fileName=2020-11-26%2046m%20TS-443.docx>

Šaltinis: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Centralizuotas vidaus audito skyrius (2020, p. 22)

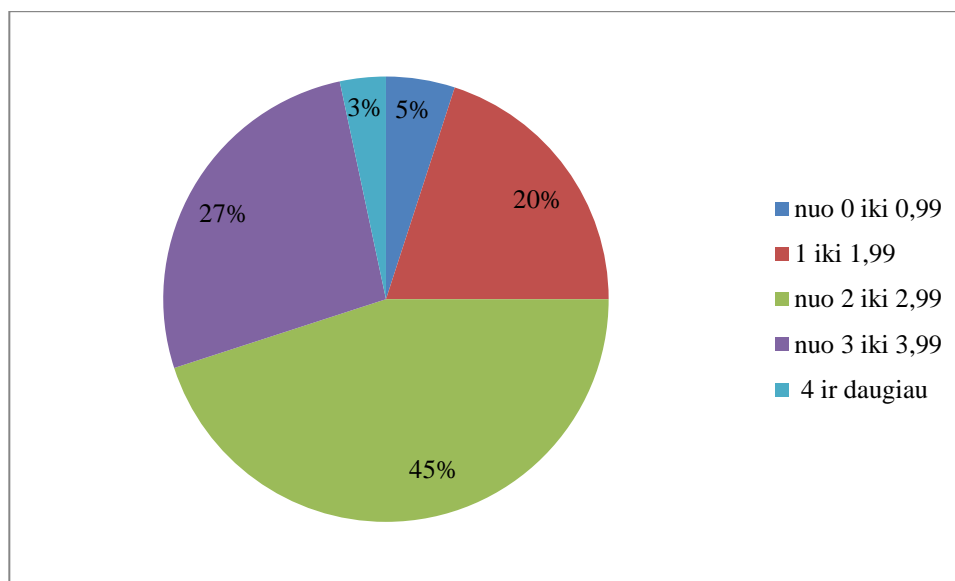
Atsižvelgiant į šią statistiką, tikėtina, jog ir kitose savivaldybėse taip pat gali būti nesistemiška SJRT veikla, bei nėra rengiami veiklos planai bei jų veiklos ataskaitos neteikiamos savivaldybės tarybai ir kitoms suinteresuotoms grupėms bei susiduriama su kitais jų veiklos organizavimo bei jaunimo įtraukimo iššūkiais.

3. Jaunimo organizacijų veiklai poveikį darantys veiksniai

Šiame tyrime didžiausią dėmesį skiriant jaunimo organizacijų dalyvavimui per tokius institucinius darinius kaip SJRT ir SJOT, pažymėtina, jog pagrindinai iššūkiai su kuriais susiduriama įtraukiant jaunimą į įvairių organizacijų veiklas buvo analizuojami Jaunimo į(si)traukimo Lietuvoje galimybių analizės tyrimo ataskaitoje, tad šiame tyrime jie pakartotinai nebebus analizuojami. Apibendrinant išskirtinas problemas šiose srityse, buvo akcentuojamos tokios problemos kaip:

- jaunimo, dalyvaujančio jaunimo ar kitų organizacijų veikloje, skaičiaus mažėjimas;
- jaunimo polinkis įsitraukti į trumpalaikes, o ne ilgalaikes veiklas;
- tų dalyvavimo metodų, kurie laikomi efektyviausiais, pvz. bendras valdymas, patariamasis jaunimo dalyvavimas ir kt. mažesnis paplitimas, lyginant su skaitmeniniu dalyvavimu ar kitomis mažiau efektyviomis formomis ir t.t.

Kitas svarbus veiksnys jaunimo interesų atstovavimo, jaunimo dalyvavimo ir įgalinimo skatinimas savivaldybėse. Tai, kaip skirtingose savivaldybėse suteikiama parama jaunimui atsispindi atliktame Jaunimo politikos įgyvendinimo vertinime (Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, 2020), kuriame vertinama SJRT veikla, jaunimo organizacijų/veiklų finansavimas ir kitų jaunimo įgalinimo priemonių įgyvendinimas 2019 m. Šiame vertinime iš galimų 4,6 balų tik 35 savivaldybės surinko 2,3 balus ir daugiau, tad kaip matoma 4 paveiksle, netolygumai tarp savivaldybių ženklūs.

4 pav. Savivaldybių vertinimas pagal Jaunimo interesų atstovavimo, jaunimo dalyvavimo ir įgalinimo skatinimo srities įgyvendinimo savivaldybių reitingą

Šaltinis: sudaryta remiantis Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis (2020)

Analizuojant jaunimo organizacijų veiklą ir jaunimo interesų atstovavimą per dalyvavimą šių organizacijų, jų asociacijų ar kitų dalyvavimo mechanizmų veiklas, išskirtinos probleminės sritys galėtų būti skirstomos į organizacijos veiklos organizavimo ir organizacijos bendradarbiavimo su kitomis organizacijomis iššūkius. Ankstesnių atliktų tyrimų duomenimis (Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, 2016) vienas pagrindinių išorinių veiksnių, sąlygojančių jaunimo organizacijų veiklą – jaunimo demografiniai pokyčiai, jų gebėjimai ir palaikymas savivaldybėse (4 lent.)

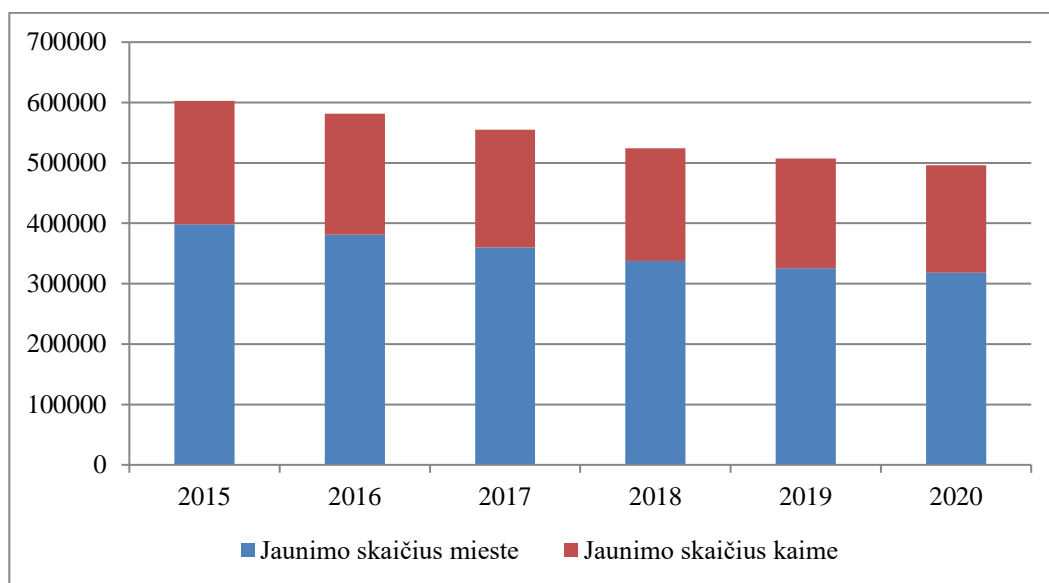
4 lentelė. Veiksniai, lemiantys SJOT aktyvumą/neaktyvumą savivaldybėje

Aktyvumą skatinantys veiksniai:	Neaktyvumą lemiantys veiksniai:
<ul style="list-style-type: none"> • (Savivaldybės) finansavimas ir palaikymas; • SJOT atstovavimo svoris, galimybių žinojimas • Stiprūs organizacijų vadovai • Motyvuotų jaunuolių noras savanoriauti ir veikti • Yra grįžusio jaunimo, kuris nori prisidėti prie gimtojo miesto jaunimo problemų sprendimo • Mokymų organizavimas organizacijų nariams • Organizacijos tradicijos, tęstinumo kultūra • Atvirųjų jaunimo erdvių buvimas kaimiškose vietovėse • Lokalitas, nedidelė veiklos įvairovė 	<ul style="list-style-type: none"> • Jauni žmonės išvyksta studijuoti • Mažėjantis jaunų žmonių skaičius • Informacijos sklaidos, vidinės komunikacijos problema, kas lemia nesuvokimą, kad gali įtakoti priimamus sprendimus savivaldybėje • Susisiekimo tarp gyvenviečių problema • Finansavimo trūkumas • Jaunų žmonių motyvacijos stoka, pasyvumas • Nacionalinių jaunimo organizacijų padalinių uždarymas, nenoras dalyvauti miesto jaunimo politikoje

<ul style="list-style-type: none"> • Bendradarbiavimas ir sėkmė vykdant veiklas • Informacijos sklaidos efektyvumas 	<ul style="list-style-type: none"> • Sezoniškumas – vasarą aktyvumo, rudenį rotacijos problemos • Didelė savanorių kaita, organizacijų kultūros nebuvimas • Žinių, gebėjimų, patirties stoka siekiant pasinaudoti politinėmis priemonėmis • Vadovų trūkumas • Jaunimo politikos veikėjų neveiknumas, biurokratija • Interaktyvių, įdomių veiklų trūkumas • Renginių, organizacijų įvairovė bei konkurencija didžiuosiuose miestuose
---	--

Šaltinis: Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (2016)

Statistikos departamento duomenimis (2020) per 2015-2020 m. Lietuvoje sumažėjo beveik 107 tūkst. jaunuolių (iš jų 80 tūkst. miestuose ir 26,98 tūkst. kaimuose), tai yra 20,09 proc. mieste ir 13,18 proc. kaime (5 pav.)

5 pav. Jaunimo (14–29 metų amžiaus) skaičius mieste ir kaime

Šaltinis: Statistikos departamentas (2020)

Taip pat svarbu tai, kad per 2015-2020 metus 49-iose savivaldybėse jaunimo sumažėjo daugiau nei 20 proc., o 14-oje iš jų sumažėjo net 25 proc., tad su jaunėjimo mažėjimo problema susiduria visos savivaldybės (5 lent.), o regionuose, kur jaunimo skaičius visuomet buvo mažesnis, šis klausimas dar jautresnis.

5 lentelė. Savivaldybių sąrašas pagal jose sumažėjusį jaunų žmonių skaičių eilės tvarka

Jaunimo skaičius sumažėjimas	Savivaldybės pavadinimas
Mažiau nei 10 proc.	Klaipėdos r. sav., Kauno r. sav.
Nuo 10 iki 20 proc.	Neringos sav., Vilniaus r. sav., Šiaulių r. sav., Alytaus r. sav., Panevėžio r. sav., Jonavos r. sav., Trakų r. sav., Palangos m. sav., Kretingos r. sav.
Nuo 20 iki 25 proc.	Šalčininkų r. sav., Biržų r. sav., Prienų r. sav., Kazlų Rūdos sav., Kalvarijos sav., Pakruojo r. sav., Kėdainių r. sav., Raseinių r. sav., Švenčionių r. sav., Širvintų r. sav., Šakių r. sav., Molėtų r. sav., Varėnos r. sav., Elektrėnų sav., Jurbarko r. sav., Joniškio r. sav., Ukmergės r. sav., Mažeikių r. sav., Plungės r. sav., Rokiškio r. sav., Kupiškio r. sav., Vilniaus m. sav., Radviliškio r. sav., Ignalinos r. sav., Lazdijų r. sav., Klaipėdos m. sav., Telšių r. sav., Pasvalio r. sav., Tauragės r. sav., Šilutės r. sav., Zarasų r. sav., Kauno m. sav., Vilkaviškio r. sav., Marijampolės sav., Šilalės r. sav.
Daugiau nei 25 proc.	Akmenės r. sav., Panevėžio m. sav., Skuodo r. sav., Anykščių r. sav., Utenos r. sav., Šiaulių m. sav., Kelmės r. sav., Rietavo sav., Alytaus m. sav., Druskininkų sav., Birštono sav., Kaišiadorių r. sav., Pagėgių sav., Visagino sav.

Šaltinis: sudaryta remiantis Statistikos departamento duomenimis (2020)

Kitas svarbus veiksnys jaunimo organizacijų veiklai – finansinių resursų pritraukimas. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Centralizuoto vidaus audito skyriaus savivaldybių ataskaitoje nurodoma, kad „Savivaldybės neprisideda prie jaunimo politikos plėtros savivaldybėse skiriant finansavimą“ (2020, p. 18), nes nustatyta, jog iš 13 audituojamų savivaldybių 7 buvo išsikėlusios tikslą skirti savivaldybės finansavimą jaunimo organizacijų iniciatyvoms ir projektams, bet 3 jo neįgyvendino ir konkursų nevykdė. Tad palaikymas šių organizacijų veiklai bei tai, kaip jaunimo organizacijos finansuojamos savivaldybių lygmeniu, skiriasi priklausomai nuo to, kiek lėšų yra (ar yra) skiriama šių organizacijų stiprinimui, ar yra skirtingos finansavimo paprogramės orientuotos į atskiras jaunimo, su jaunimo dirbančių organizacijų ir neformalių jaunimo grupes.

Analizuojant jaunimo organizacijų finansavimą nacionaliniu lygmeniu, išskirtina, jog Jaunimo reikalų departamento vykdomo Regioninių organizacijų finansavimo konkursui skiriama per pastaruosius metus kito neženkliai (6 lent.). Pagrindinė to priežastis – dalis pateikusių dokumentus SJOT negeba užtikrinti jų veiklai keliamų reikalavimų ir (arba) pateikti tinkamų dokumentų, pavyzdžiui, 2019 m. SJOT konkursui buvo gauta 13 paraiškų, iš jų 4 atmetos po formaliųjų kriterijų vertinimo, visos likusios 9 finansuotos (Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, 2020). Tad su finansavimo klausimu tiesiogiai susijęs organizacijų administracinių ir kitų gebėjimų klausimas bei labai svarbus ir jaunimo organizacijų, kurios veikia nacionaliniu lygmeniu ir turi padalinius savivaldybėse, finansavimo poreikis bei finansuotų organizacijų skaičius, kas leidžia suteikti paramą savivaldos lygmeniu veikiančiam jaunimui.

6 lentelė. Regioninių organizacijų finansavimo konkurso finansavimas

	2016	2017	2018	2019	2020
Finansuotų SJOT skaičius	14	14	9	9	7
Finansuotų nacionalinių JO skaičius	16	10	10	12	12

Šaltinis: sudaryta remiantis JRD duomenimis (2020)

Analizuojant dalyvavimui pilietinėse ir (ar) visuomeninėse veiklose reikalingus gebėjimus jie apibendrinami kaip:

1. dalyvavimas bendruomeninėje / kaimynystės veikloje, taip pat sprendimų priėmimo visuose valdymo lygmenyse; balsavimas rinkimuose;
2. gebėjimas efektyviai bendradarbiauti su viešojo sektoriaus institucijomis;
3. galimybė gauti naudos iš įvairių vykdomų programų (Binkley et.al., 2012 cit iš Framework for the Key Citizenship Competence, 2016, p. 32).

Atlikto jaunimo NVO kuriamos socialinės vertės tyrimo ataskaitoje (Stasiukynas ir kt. 2014) teigiama, jog retai kuri jaunimo organizacija identifikuoja save kaip įgyvendinamos politikos kontrolės elementą, arba kaip ekspertinių žinių apie jaunimą šaltinį ir labiausiai kompetentingi ir pasitikintys savimi jų atstovai jaučiasi renginių organizavime, vykdamai mokymus ar jaunimo švietimą neformaliais ir jaunimui patraukliais metodais. Remiantis prieš tai pateiktas dalyvavimui būtinais gebėjimais, tyrime identifiikuotos šios kompetencijų, susijusių su vykdomomis veiklomis, tobulinos sritys:

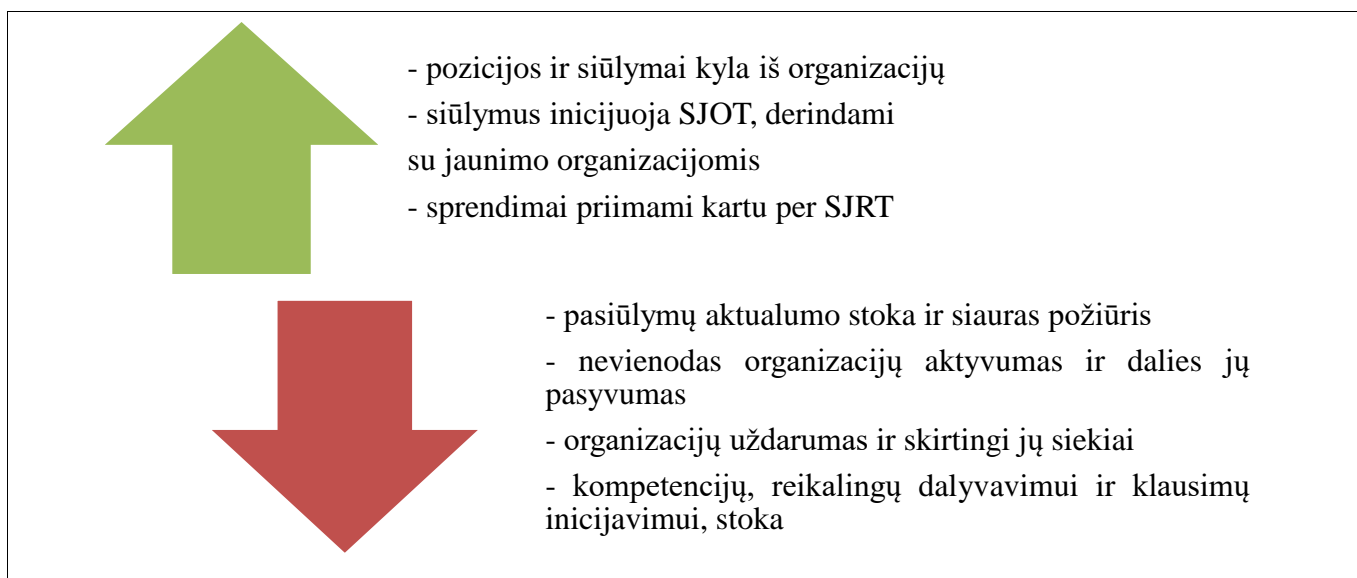
- lyderiams reikalinga „vadovavimo pokyčiams“ kompetencija (gebėjimą dirbti kartu su kitais ieškant inovatyvių sprendimų; padėti kolektyvo nariui aiškiai suprasti, ką organizacija turi daryti kitaip, siekiant pokyčių organizacijoje; taip pat remti pokyčius ir pan.), nes grupinis darbas, bendras sprendimų priėmimas ir kitos svarbios sritys organizacijose įprastai būna išplėtos, bet stokojama kompetencijos bei lankstumo, susidūrus su problemomis.

- „Strateginio mąstymo“ kompetencija būtina rengiant analize grįstą strategiją ilgesniam nei 1 metų laikotarpiui bei siekiant suprasti išorės suinteresuotų asmenų poreikius, kas leistų užtikrinti veiklos tęstinumą;

- komunikacinių gebėjimų pristatant organizacijos veiklą išorėje stoka daro jaunimo organizaciją uždarą, mažiau žinomą. Taip pat šiame tyrime dalyvavę respondentai nurodo, jog jiems trūksta gebėjimų dirbti su „kitokiais“ vaikais ir tai riboja organizacijų galimybes išplėsti veiklą;

- bendrųjų kompetencijų įgijimas ar jų sustiprinimas nėra planuojamas, dažniausiai įgyjamos dalyvaujant organizacijos veiklose, o pasitaikančios dalykinių kompetencijų spragos trukdo vystyti organizaciją ir dalyvauti projektinėje veikloje.

Esamas gerąsias ir silpnąsias savivaldybių ir jaunimo organizacijų bendradarbiavimo sritis atspindi Jaunimo reikalų prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos tyrimas (2016), kuriame nurodoma, kad vienas esminių bendradarbiavimo sėkmės kriterijų – jaunimo organizacijų tarpusavio bendradarbiavimas ir gebėjimas vieningai atstovauti interesus (6 pav.).

6 pav. RJOT organizacijų narių bendradarbiavimas savivaldybėje

Šaltinis: sudaryta remiantis Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos informacija (2016)

Šiuos bendradarbiavimo sėkmės ir nesėkmės galima papildyti ir jau aptartu Stasiukyno ir kt. (2014) atliktu jaunimo organizacijų socialinės vertės tyrimu, kuriame analizuojant bendradarbiavimo su kitomis organizacijomis aspektus išskiriama, tai jog:

- jaunimo organizacijų bendradarbiavimas su valdžios institucijomis yra fragmentiškas bei formalus, dažniausiai susijęs su finansavimo klausimais. Viena vertus, iš valdžios institucijų, ypač vietos lygmens trūksta suvokimo, kokią naudą JNVO teikia (ar galėtų teikti) visuomenei, kita vertus, JNVO pačios ne visada geba įvertinti, pagrįsti ir paviešinti savo indėlių kuriant visuomenės gerovę ir organizacijos skirtingai prisideda prie vietos plėtros strategijų įgyvendinimo, pasyvūs siūlant teisės aktų pataisas ir (ar) jų projektus. Tad jaunimo organizacijų veikloje trūksta stabilumo, nuolatinių programų,

orientuotų į išorę, o ne vidaus narius, ko pasekoje viešojo sektoriaus institucijos mažai suvokia, kokią naudą JNVO teikia (ar galėtų teikti) visuomenei;

- jaunimo organizacijų veikloje nėra orientuojamasi į tęstinumą: dažnai organizacijose stinga tęstinės lyderių ugdymo (uginimo) sistemos, lyderių atsiradimas labiau spontaniškas, negu planuotas; narių pritraukimas dažniausiai nėra planuojamas ir pasikliaunama tradiciniais renginiais;

- jaunimo organizacijų finansavimo mechanizmai didina biurokratinio darbo našumą organizacijoms, kurios neturi tam reikiamų resursų arba administracinių gebėjimų, kas mažina jaunimo organizacijų galimybes dalyvauti tokio finansavimo įrankio siekiamų prioritetų įgyvendinime. Taip pat egzistuoja konkurencija dėl išteklių neskatinanti jų tobulėjimo ir bendradarbiavimo;

- menkas organizacijų informuotumas apie jaunimo politikos kryptis bei trūksta jų aiškesnio orientavimosi į strateginius jaunimo politikos tikslus, tad egzistuoja atotrūkis tarp atskirų jaunimo organizacijų ir viešosios valdžios veiklos prioritetų (Stasiukynas ir kt. 2014).

Apibendrinant šiuos visus aspektus, galima teigti, jog jei savivaldybėse nesuvokiama bendradarbiavimo su jaunimo organizacijomis nauda, nėra nepasitikėjimo jomis ar yra neigiamas požiūris į jų gebėjimus užtikrinti veiklas, dalyvauti sprendimų priėmimo ir t.t., savivaldybėse susiduriama su valios stiprinti šį sektorių nebuvimu, atitinkamai formuojant ir savivaldybės biudžetą. Todėl itin svarbu identifikuoti, su kokiais vidiniais ir išoriniais iššūkiais susiduria konkrečios jaunimo organizacijos ir kaip juos eliminuoti, kad organizacijos gebėtų tinkamai vykdyti veiklas, gebėtų prisistatyti visuomenei bei viešojo sektoriaus institucijoms ir įgautų patikimos bei pridėtinę vertę kuriančios organizacijos statusą.

4. Jaunimo organizacijų veiklos ir jų atstovavimo savivaldybių lygmeniu empirinis tyrimas

4.1. Tyrimo metodika

Atsižvelgiant į nagrinėjamos temos kompleksiskumą bei siekiant kuo išsamiau atskleisti nagrinėjamo tyrimo objekto ypatumus, buvo pasitelktas kokybinis tyrimo metodas, kuris leidžia, išsamiau ir detaliau suformuoti tiriamojo dalyko vaizdą, geriau suvokti nagrinėjamą reiškinį (R. Tidikis, 2003). Pagal W. G. Bailey (1995), pagrindinis skirtumas tarp kiekybinio ir kokybinio metodo yra apimties ir gilumos aspektuose: kiekybinis orientuojasi į platesnę tiriamųjų imtį, nes siekia parodyti socialinio reiškinio išplitimą, o kokybinis tyrimu norima atskleisti tą patį socialinį reiškinį, remiantis informantų „akimis ir mintimis“, atskleisti objekto santykį su kitais, problematikos gylį.

Kokybinio tyrimo metodologija grindžiama fenomenografinio tyrimo strategija, kurios pradininkas F. Marton (1986). Fenomenografija padeda išsiaiškinti kaip informantai patiria, suvokia, konceptualizuoja ir interpretuoja reiškinius ar juos supantį pasaulį (Marton, 1986). Fenomenografijos tyrimai, (angl. *developmental phenomenography*) pastaraisiais metais ypač paplito sprendžiant viešosios politikos srities problemas. Kaip pastebi V. Žydžiūnaitė ir S. Sabaliauskas (2017) fenomenografijos tyrimai padeda aiškiau suvokti ir atskleisti sąlygas geresniam realybės suvokimui.

Vienas iš efektyvesnių kokybinių tyrimo metodų yra interviu (R. Tidikis, 2003). Šiame tyrime naudotas *pusiau struktūruotas interviu*, kai tyrėjas turi pasirengęs klausimus-temas, kurias jis pateikia informantui. Nėra nustatytos griežtos klausimų sekos ir klausimų formuluotės, tyrėjas laisvai užduoda papildomus klausimus, jis gali paprašyti paaiškinti tai, kas jam nesuprantama, gilintis į respondentų pasakymus, klausti to, kas pasakyta, prasmės, kreipti kalbą jam reikiama linkme, susiformuoti asmeninį pokalbio palaikymo stilių. Toks interviu užtikrina, kad komunikacija tarp tyrėjo ir respondento vyktų laisvai, svarbu, kad būtų kartu aptarti rūpimi klausimai-temos.

Taip pat, šiame tyrime taikytas fokusuotų grupių diskusijos⁵ (angl. *focus group*) metodas, ypač tinkantis nustatyti ir apibūdinti problemas, jas analizuoti ir kelti naujas idėjas. Taip pat, tyrimo dalyviai, išreikšdami nuomonę ir girdėdami kitų atsakymus, gali papildyti, komentuoti ar kitaip reaguoti į kitų tyrimo dalyvių nuomonę, išvalgas. Šioje sąveikoje galima aiškiau atskleisti nagrinėjamo klausimo įvairovę ar rasti naujumą aptariamai problemai, taip sukuriama informacija, kurią nelabai galima gauti

⁵ V. Žydžiūnaitė ir S. Sabaliauskas (2017) vadina sutelktųjų grupių diskusijos metodu.

naudojant kitus duomenų rinkimo metodus (Patton, 2001). Panašius akcentus išryškina ir kiti metodologai, pažymėdami, kad iš dalyvių sąveikos galima labiau apčiuopti problematikos esmę, pagrįsti bei sukurti naujų idėjų (Gaižauskaitė, Valavičienė, 2016).

Empirinis tyrimas atliktas 2020 m. rugsėjo-lapkričio mėnesiais.

Empirinio tyrimo informantai. Pagal M. Q. Patton (2001), tyrėjui, atliekančiam kokybinį tyrimą, turi labiau rūpėti ne imties dydžio problema, o kuo informatyvesnių duomenų surinkimas. Literatūroje yra siūlomi įvairūs kokybinio tyrimo imties dydžiai – pagal J. Nielsen (2003), „teorija, kuri paaiškina 85% tiriamo objekto problemų, gali būti sukurta turint mažesnę negu penkių dalyvių imtį“; J. Neal (2005) pasisako šio skaičiaus padidinimą iki 15; kiti autoriai siūlo neprisirišti prie dydžio, bet atsižvelgti į renkamų duomenų informatyvumą – į tyrimą nauji imties vienetai įtraukiami tol, kol pradeda mažėti gaunamų duomenų informatyvumas (cit iš Bitinas ir kt., 2008). Planuojant kokybinio tyrimo etapus buvo pasirinkta tikslinė netikimybinė tyrimo imtis:

- pusiau struktūruoto interviu respondentų atranka buvo vykdoma atsižvelgiant į respondentų esamas ir buvusias pareigas bei profesines kompetencijas, galimų respondentų sąsajas /ryšius su jaunimo politikos formavimu ir įgyvendinimu bei skirtingomis jaunimo atstovavimo, darbo su jaunimu formomis. Pusiau struktūruoto interviu ekspertų sąrašas bei jų atrankos pagrindimas pateiktas 7 lentelėje, o ekspertams atsitiktine tvarka suteikti kodai IA1, IA2 ir t.t.

- fokusuotos grupės diskusijos respondentais buvo pasirinkti Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos alumni nariai, aktyviai dalyvavę ir vis dar dalyvaujantys jaunimo politikos veiklose. Siekiant detaliau išanalizuoti jauni įtraukimą, buvo organizuotos 2 fokusuotos grupių diskusijos, kurių dalyvių sąrašas pateiktas 8 lentelėje. Diskusijų dalyviams atsitiktine tvarka suteikti kodai FA1, jei dalyvavo pirmoje grupėje ir FA2, jei dalyvauta antroje grupėje.

7 lentelė. Pusiau struktūruoto interviu ekspertai

Ekspertas	Profesinė patirtis jaunimo politikos srityse
Jonas Laniauskas	Jaunimo reikalų departamento (JRD) prie LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktorius (anksčiau Vilniaus miesto savivaldybės Jaunimo reikalų koordinatorius)
Jolanta Sakalauskienė	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Lygių galimybių, moterų ir vyrų lygybės skyriaus vedėja (Jaunimo skyriaus vedėja iki 2020 m.)
Rita Andrejeva	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Lygių galimybių, moterų ir vyrų lygybės skyriaus vyriausioji specialistė, atsakinga už jaunimo politikos formavimą ir

	įgyvendinimą (anksčiau JRD vyriausioji specialistė atsakinga už jaunimo informavimą ir konsultavimą bei kitas sritis)
Neringa Kurapkaitienė	Neringa Kurapkaitienė. Mykolo Romerio universiteto Edukologijos ir socialinio darbo instituto lektorė, edukologijos mokslų daktarė, Jaunimo tyrėjų tinklo narė
Milda Lukoševičiūtė	Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūros konsultantė (anksčiau JRD jaunimo garantijų iniciatyvos koordinatore, JRD programų ir projektų vadovė atsakinga už Jaunimo savanoriškos tarnybos modelio koordinavimą)
Asta Tiškutė	Palangos atviros jaunimo erdvės darbuotoja (anksčiau JRD vyriausioji specialistė atsakinga už jaunimo politikos įgyvendinimo savivaldybėse stebėseną ir vertinimą, jaunimo reikalų koordinatorių konsultavimą bei kitas regioninės jaunimo politikos sritis)
Vidmantas Mitkus	Vilniaus jaunimo organizacijų sąjungos Apskritas stalas (VJOSAS) pirmininkas, Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos (LiJOT) valdybos narys

8 lentelė. Fokus grupių dalyviai

Fokus grupė Nr. 1.	Fokus grupė Nr. 2.
Silvija Telksnytė	Elena Sinkevičiūtė
Jurgita Juodišiūtė	Gerda Vaičiūnaitė
Aistė Eidukaitytė	Klaudijus Melys
Tadas Vadvilavičius	Kontantinas Rečkovas
Alina Batulevičienė	Skaistė Aleksandravičiūtė
Raimonda Bogužaitė	Aidas Gediminas

4.2. Tyrimo rezultatai

Jaunimo organizacijų sėkmingai veiklai įtakos turi organizacijos narių gebėjimai ir kintanti veiklos aplinka. Empirinio tyrimo informantai teigė, kad Lietuvoje veikia daug įvairių jaunimo organizacijų, turinčių įvairias gerąsias patirtis (FA1, FA2, IA1)). Vertinant veiksnius, būtinus sėkmingai veiklai, išskirtini *lyderio ir organizacijos vadovo* vaidmenys („...nuo vadovo daug kas priklauso“, „...organizacijos lyderiai lemia“) (IA1; IA2; IA7). Taip pat didelę įtaką turi kompetencijų grupės, susijusios su *organizacijos vadyba* ir reikalingos atlikti: (i) *organizacijos žmogiškųjų išteklių vadybos veiklas* (gebėjimai dirbti su jaunais žmonėmis; darbas su savanoriais; narių motyvavimas ir telkimas į užduotis bei kt.); (ii) *organizacijos veiklos administravimą* (gebėti pildyti ataskaitas, rengti raštus, valdyti

finansus ir kt.); (iii) *organizacijos bendradarbiavimo vystymą* su viešosios valdžios (savivaldybės administracija, ministerija ir pan.) bei kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis (FA1, FA2, IA1, IA2, IA5). Informantai akcentavo, kad būtinas *organizacijos vadybos profesionalumas*, kurio užtikrinimui reikia ir finansinių išteklių (FA1, FA2).

Tyrime dalyvavę informantai atkreipė dėmesį, jog *keičiasi jaunimo organizacijų veiklos aplinka*: (i) keičiasi jaunimo gyvenimo būdas, jis tampa vis labiau mobilus, nebenori savęs susieti su organizacija, jai įsipareigoti, jaunimas buriasi konkrečioms veikloms (projektams)(FA1, FA2); (ii) atsirado daug kitų įrankių leidžiančių organizuotai sutelkti veiklai, reikšti nuomonę apie savo interesus (pvz. socialiniai tinklai, elektroninės peticijos, viešojo valdymo institucijų atliekamos konsultacijos ir kt.) (FA1, FA2).

SJRT ir SJOT yra tradicinės atstovavimo formos, atliepusios laikmetį, kai buvo sukurtos. Tyrimo informantai pažymėjo, kad reikia atskirti SJRT ir SJOT - tai įrankiai, kurie orientuoti į jaunimo įgalinimą ir atstovavimą savivaldybės lygmenyje (FA2) bei pilietinių kompetencijų stiprinimą, jaunų žmonių gebėjimų aktyviai pilietiškai veikti ugdymą (IA1). Tyrimo informantai pažymėjo, jog SJRT ir SJOT sistema suformuota prieš dvidešimt metų (FA1, FA2, IA1), tai tradiciniai mechanizmai, kurie atitiko tą laikmetį.

„SJRT yra labai reikalinga ir atitinka modernios visuomenės poreikius, tai veikiantis modelis, nors tik apie 20 proc. savivaldybių SJRT puikiai veikia, bet tai dėl natūralios kaitos“ (IA1).

SJOT padeda suformuoti SJRT, tačiau, dėl nuolat atsirandančių sunkumų SJRT vienyti savivaldybėse jaunas žmones, yra suformuoti alternatyvūs mechanizmas, kurie irgi veikia - taigi, SJRT formavimui gali būti taikomas SJOT arba kiti mechanizmai (IA1).

SJOT ne visada atliepia savo misiją dėl įvairių veiklos trikdžių, vidiniai trikdžiai SJOT veiklai susiję su narių gebėjimais. Dalis informantų atkreipė dėmesį, kad *AS trūksta organizacijos vadybos profesionalumo* – gebėjimų dirbti su ateinančiais jaunais žmonėmis, tvarkyti dokumentacijas ir t.t. Tai svarbus ir sunkus darbas. Padėtų spręsti rekomendacinių veiklos kokybės standartų atsiradimas (FA2). Tam, kad profesionalumas būtų palaikomas, svarbu ir finansinis stabilumas (FA2).

Išskirti SJOT atstovų gebėjimų ar motyvacijos trūkumai susiję su jaunimo organizacijų identifikavimu, kvietimu prisijungti prie SJOT, būdų vienyti ieškojimo, įtraukimas į SJOT veiklą labai tradicinis, trūksta gebėjimų pademonstruoti SJOT naudą prisidedant prie veiklos tiek organizacijai, tiek jaunam žmogui (FS2). Atstovavimui taip pat kartais pritrūksta gebėjimų (FS2).

Išoriniai pokyčiai turėję įtakos jaunimo organizacijų ir jų atstovavimui.

Kinta jaunimo gyvenimo būdas. Dalis informantų akcentavo, kad SJOT yra „...*jaunimo atstovavimo įrankis kurtas prieš 25 metus, jis turėtų būti tobulinamas atsižvelgiant į organizacijų realius poreikius, o jos irgi keičiasi, nes keičiasi jauni žmonės*“. (FA1). Jaunimo organizacijų veiklos formos ne

visada atliepia šiuolaikinio jaunimo gyvenimo būdo – „nebenori priklausyti vienai organizacijai“, jaunas žmogus labiau linkęs trumpam susiburti su bendraminčiais, atlikti veiklą ir vėl išsiskirstyti (FA1).

Kinta piliečių atstovavimo viešojo valdymo institucijose galimybės. Pasikeitė jaunimo atstovavimo aplinka – įgyvendinant atvirojo valdymo principus, taikant piliečių įtraukimo mechanizmus modernizuojama savivaldybių administracijos veikla – jos tapo atviresnės visuomenei, politikai lengviau pasiekiami, organizuojamos konsultacijos su piliečiais ir t.t. „*SJOT ir SJRT buvo labai svarbios, kai tai buvo vienas iš nedaugelio būdų jaunimui pasiekti vietos politikus*“ (IA1), išreikšti jiems organizacijų nuomonę.

Taikoma vis daugiau įvairių jaunimo veiklos organizavimo formų (neformalios iniciatyvinės grupės, socialiniai tinklai ir kt.). Taikytini ir kiti įrankiai, padedantys siekti tikslų, ne vien per juridinę asociacijos formą ir jaunimas jais puikiai naudojasi (IA1, FA1). „*Pasiteisinęs Vilniaus miesto savivaldybės modelis, kai finansuojamos iniciatyvinės grupės – įgyvendino idėją ir išsiskirstė. Kiekvienas toks projektas labai prisideda prie jų ugdymo*“ (FA1).

Demografiniai pokyčiai. Regionuose mažėja jaunų žmonių, nebėra jaunimo potencialo (IA1, IA7), todėl tradiciniai SJOT metodai, pavyzdžiui didmiesčiuose, labiau pasiteisina, o mažose savivaldybėse neveiksmingi (IA1, IA7). Tačiau jaunimas yra labiau mobilus ir tai leidžia mažiau prisirišti prie vietos savivaldybės, o labiau orientotis į funkcijas, taigi kelti diskusijas dėl neapsiribojimo SJOT, bet ir turėti regioninės jaunimo reikalų tarybos statusą, kai vienijamos dvi ar daugiau šalia esančių savivaldybių ir atliekančios jaunimo organizacijų tarybos funkcijas (IA7).

Dalyje savivaldybių administracijų atstovai ir politikai skeptiški jaunimo organizacijų atžvilgiu. Dalyje savivaldybių tarp administracijos darbuotojų, politikų vyrauja nuomonė, kad SJOT ir SJRT paskirtis renginius organizuoti, o ne jaunimo norus bei poreikius atstovauti (FA1). Labai svarbus yra savivaldybės atstovų palaikymas (IA2, IA6). Dalis informantų akcentavo, kad SJOT buvimu turėtų būti suinteresuota savivaldybė, nes tai padeda koncentruoti interesų grupės nuomonę (FA2). Taip pat atkreiptas dėmesys, kad ne visada ir jauni žmonės suvokia, kokia SJOT ir SJRT paskirtis, kaip jie veikia, kokius lūkesčius šioms struktūroms galima kelti (FA1).

Pagal informantus, daugelyje savivaldybių jaunimo politikos įgyvendinimas susiduria su sunkumais dėl jaunimo reikalų koordinatorių (JRK), jie paskęsta biurokratiniame rate – gauna užduotis iš JRD, kitas užduotis iš savivaldybės, kurios nebūtinai sutampa „...*jaunimas lieka tik tarp kitko*“ (FA1). Buvo išsakyta fokus grupės dalyvių mintis JRK geriau iškelti iš savivaldybės administracijos lygmens, būti nepriklausomu, bet tada blogai veiks tarpžinybinis bendradarbiavimas su savivaldybės administracija (FA1). JRK reikia priartinti prie jaunimo ir fiziškai. Svarbu, kad JRK būtų realiai nepriklausomas nuo savivaldybės administracijos. (FA1).

SJOT sąstingis, nevysto kompetencijų, stokojama paskatų atsinaujinimui. Informantai atkreipė dėmesį, kad dalis SJOT vysto veiklą tik tiek, kiek reikia siekiant pritraukti institucinį finansavimą (IA1, FA1). Daugelis SJOT nevykdo savo funkcijų, neturi kompetencijų teikti siūlymus, negali priimti sprendimų, išreikšti savo pozicijos ir t.t. (IA1, IA7). Dalis ekspertų išsakė nuomonę, kad susidaro sąlygos, kai apskritųjų *stalų atstovai būna labiau orientuoti į politikos formavimo procesus*, bet ne į jaunus žmonės, yra „...*ne jaunimo vertybinę orientaciją formuojanti organizacija*“ (IA4). Todėl šių organizacijų veikla domisi labiau ne tie, kurie nori pokyčio jaunimo situacijoje, o išmokti dalyvauti politiniuose procesuose ir formuoti savo karjerą, o ne kurti pridėtinę vertę savo savivaldybėje. Taip pat, dalis ekspertų atkreipė dėmesį, kad *daugelyje apskritųjų stalų yra mažai jaunimo*, dominuoja vyresni, nebe jauni žmonės, kurie jau atitolę nuo jaunimo, jo nebesupranta, jaunimo balso nebegirdi (IA4) ir šie suaugę nėra linkę savo galias organizacijoje atiduoti. Dalis informantų (IA3, FA2) teigė, kad vietos bendruomenės žymiai geriau geba įtraukti jaunus žmonės ir dalyje savivaldybių SJOT praranda savo reikšmę. Siekiant gerinti susidariusią dalyje savivaldybių tokią SJOT situaciją, galėtų būti siekiama *sudaryti konkurenciją* atliekant SJOT funkcijas (IA1, IA7).

Veiksniai stiprinantys SJOT ir SJRT veiklą. Tyrimo informantai, kalbėdami apie veiksnius, stiprinančius SJOT ir SJRT veiklas, atkreipė dėmesį, kad tai yra jaunimo organizacijų įrankiai ir visų pirma turėtų būti *stiprinamos jaunimo organizacijos*, o tada „...*iš apačios kultų natūralus poreikis*“ kurtis stiprioms SJOT, į SJRT ateitų stiprūs lyderiai (IA1; IA7).

Informantai akcentavo, kad šiuose procesuose labai svarbus yra *jaunimo pilietiškumo bei lyderystės ugdymas*. „*Jauni žmonės turi būti politiškai išprusę, gebėti formuluoti savo lūkesčius politikams*“ (IA2). „*Jauni žmonės turi gebėti naudotis įrankiais, kurie verstų politikus domėtis jais*“ (FA1). „*Lyderiai daug ką padaro, reikia investuoti į lyderystės programas*“ (IA1). Yra gerųjų patirčių, kurios tai pagrindžia, lyderystės programos turėtų būti integruotos į formaliąją švietimo sistemą (IA1). Pastebėtina, kad ugdant jaunimo lyderius, svarbūs yra gebėjimai palaikyti grįžtamąjį ryšį su jaunimu, o „...*ne tik būti matomais*“ (IA2).

Lietuvoje yra pasiteisinusių *bendruomenių stiprinimo programų* (IA1; FA2), kurios skatina ir jaunimo pilietinį aktyvumą, taigi, tolimesnis tokių programų vystymas turėtų naudoti.

Vietos politikų pozityvų požiūrį į jaunimą („Kur vietos politikai turi pozityvų požiūrį į jaunimą, ten sėkmingiau jaunimas dalyvauja“)(IA2; IA4) Reikia švieti politikos lyderius, turi suprasti jaunimo įtraukimo naudą.

Informantai pažymėjo, kad reikia neapsiriboti tradicinėmis (SJOT, SJRT) jaunimo atstovavimo formomis, reikia *ieškoti naujų, patrauklių jaunimui* išnaudojant socialinius tinklus, įvairius jaunimo susivienijimai konkrečiu klausimu ar pagal pomėgius ir t.t. Tai gali būti IT įrankiai, aplikacijos, hakatonai

ir t.t. (IA1, IA4, IA6, FA1). Pažymėtina, kad internetinė platforma labiau patraukli aktyvesniems, reikia įvairių erdvių kur turi būti kuriamas santykis ir gali būti išgirstamas jaunimo interesas (IA4).

Kalbant apie neorganizuoto jaunimo atstovavimą, tyrimo informantai atkreipė dėmesį, kad *jaunimo centrai* dabar labiau orientuoti į darbą su NEETS, o turėtų vystyti įvairiam jaunimui programas (IA1), tai galėtų būti ir erdvė kur kuriamas pozityvus santykis su jaunimu ir gali būti išgirstamas jo interesas, formuluojamas bei padedantis atstovauti (IA4).

Išvados

Atliktų literatūros ir empirinio tyrimo rezultatų analizės sudarė sąlygas formuluoti išvadas:

1. Per pastaruosius dešimtmečius kito jaunimo organizacijų veiklos aplinka: 1) modernizuojama viešojo valdymo institucijų veikla taikant piliečių dalyvavimo mechanizmus – savivaldybių administracijos tapo atviresnės visuomenei, politikai lengviau pasiekiami piliečių, organizuojamos konsultacijos su gyventojais ir t.t. 2) demografiniai pokyčiai (jaunų žmonių skaičiaus mažėjimas beveik 107 tūkst., tai yra 17,74 proc.); 3) pasikeitęs jaunimo gyvenimo būdas, elgesys (labiau mobilūs, nelinkę ilgesniam laikui išsipareigoti vietos organizacijai, susivienijantys pagal interesus trumpiems projektams ir t.t.).

2. Jaunimo dalyvavimas jaunimo organizacijų veikloje Lietuvoje, net atsirandant alternatyvioms ir inovatyvioms dalyvavimo formoms, išskirtinas kaip viena esminių prielaidų formuoti jaunimo pilietinį aktyvumą ir ugdyti jų dalyvavimui reikalingus gebėjimus. Formuojant ir (ar) įgyvendinant jaunimo politiką, būtina taikyti jaunimo organizacijų įtraukimo būdus, pasižyminčius galimybe derinti jaunimo organizacijų, su jaunimu dirbančių organizacijų, neformalių jaunimo grupių bei pavienio jaunimo dalyvavimą, atsižvelgiant į jų veiklai poveikį darančius veiksnius bei atskirų savivaldybių specifines charakteristikas (jaunų asmenų skaičių, jų aktyvumą, organizacijų skaičių ir t.t.).

3. Empirinio tyrimo rezultatų analizė leido pagrįsti SJRT ir SJOT svarbą sudarant palankesnes sąlygas jaunimo atstovavimui bei jaunų žmonių dalyvavimo ugdymui. SJRT ir SJOT kūrimo metu šios struktūros buvo laikytinos pagrindiniais jaunimo atstovavimo įrankiais ir yra paremtos organizuoto jaunimo (veikiančio per jaunimo organizacijas) aktyvumu.

4. Atliktos literatūros ir empirinio tyrimo rezultatų analizės leido išskirti jaunimo organizacijų narių gebėjimus, reikalingus sėkmingai organizacijos veiklai ir jos narių atstovavimui:

1) Organizacijos narių (ypatingai vadovo) lyderystė.

2) Organizacijos vadybos kompetencijos, iš kurių išskirtini gebėjimai reikalingi atlikti: a) žmogiškųjų išteklių vadybos veiklas (gebėjimai dirbti su jaunais žmonėmis; darbas su savanoriais; narių motyvavimas ir telkimas); b) organizacijos veiklos administravimą (gebėti pildyti ataskaitas, rengti raštus, valdyti finansus ir kt.); c) organizacijos bendradarbiavimo vystymą su viešosios valdžios (savivaldybės administracija, ministerija ir pan.) bei kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis, vietos gyventojais.

3) Gebėjimai taikyti įvairias interesų atstovavimo formas (ne vien tradicines) (socialiniai tinklai, elektroninės peticijos, viešojo valdymo institucijų apklausos, atliekamos konsultacijos ir kt.).

5. Atlikto tyrimo rezultatų analizė sudarė sąlygas apibrėžti silpnėjančios SJOT veiklos priežasčių grupes:

1) Kinta jaunimo organizacijų veiklos aplinka reikalaujanti netradicinių veiklos organizavimo metodų.

2) Jaunimo organizacijų narių nepakankami gebėjimai (lyderystės, organizacijos vadybos, interesų atstovavimo).

3) Dalyje savivaldybių administracijų atstovai ir politikai skeptiški jaunimo organizacijų atžvilgiu.

4) SJOT sąstingis, nevysto kompetencijų, stokojama paskatų atsinaujinimui.

5) Savivaldybėse sudaromos skirtingos sąlygos jaunimo organizacijų veikimui ir jų palaikymas (metodinis, finansinis ir kt.) yra netolygus.

Rekomendacijos

Literatūros ir empirinio tyrimo rezultatų analizės leido suformuoti rekomendacijas jaunimo organizacijų veiklos ir jų atstovavimo per SJOT ir SJRT stiprinimui:

1. Siekiant *didesnio jaunimo pilietinio aktyvumo* ir dalyvavimo formuluojant bei atstovaujant interesus, svarbu formuoti ir stiprinti jaunimo kompetencijas (per formalųjį ir neformalųjį švietimą bei kitas formas (pilietinio ugdymo pamokas, mokyklų bendradarbiavimą su jaunimo organizacijoms ir t.t.) šiose srityse: (i) *jaunimo pilietiškumas* (ypatingai susijęs su gebėjimais formuluoti ir reikšti idėjas, jas atstovauti, orientuotis viešosios politikos formavimo sistemoje, inicijuoti pilietines akcijas ir t.t.) bei (ii) *lyderystė* (ypatingai susiję su gebėjimais komunikuoti, bendradarbiauti, vertinti ir spręsti kylančias problemas).

2. Siekiant labiau įgalinti *neorganizuotą jaunimą*, siūlytina *vystyti erdves*, sudarančias palankias sąlygas kurti pozityvų santykį su jaunimu ir jam padėti formuluoti interesus, mokinti juos reikšti bei atstovauti, ugdyti pilietines nuostatas, skatinti pilietinį aktyvumą. Tokiomis erdvėmis tarnauja jaunimo centrai, bibliotekos ir kitos jaunimo susirinkimo vietos, tinkamos darbui su jaunimu.

3. Siekiant stiprinti jaunimo organizacijų veiklą ir atstovavimą, rekomenduotina stiprinti *jaunimo organizacijų narių kompetencijas šiose srityse*:

3.1. Organizacijos vadybos gebėjimai reikalingi atlikti: (i) *žmogiškųjų išteklių vadybos* veiklas (gebėjimai dirbti su jaunais žmonėmis; su savanoriais; narių motyvavimas ir telkimas užduočių atlikimui); (ii) *organizacijos veiklos administravimą* (gebėti pildyti ataskaitas, rengti raštus, valdyti finansus ir kt.); (iii) *organizacijos bendradarbiavimo vystymą* su viešosios valdžios (savivaldybės administracija, ministerija ir pan.) bei kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis, vietos gyventojais.

3.2. Gebėjimai taikyti ir derinti *įvairias interesų formulavimo ir atstovavimo formas* (ne vien tradicines), įtraukiant ir skatinant bendradarbiauti jaunimo organizacijas, su jaunimu dirbančias organizacijas ir neformalias jaunimo grupes (įtraukimas per skaitmeninį dalyvavimą, bendrąjį viešąjį valdymą, seminarai taikant „Design Thinking“ metodus ir t.t.).

4. Rekomenduotina *šviesti savivaldybių administracijos atstovus ir politikus* apie: (i) jaunimo dalyvavimo naudą; (ii) metodus įtraukti jaunimą į veiklas, bendradarbiavimą priimant sprendimus. Organizuojant mokymus administracijos darbuotojams susijusius su piliečių dalyvavimu, siūlytina įtraukti bendruomenių ir jaunimo lyderius.

5. Siekiant *mažinti SJOT veiklos sąstingį ir didinti atsinaujinimą*, siūlytina inicijuoti *diskusijas dėl „gerosios konkurencijos“ formavimo* SJOT funkcijoms atlikti, sudarant galimybes didesniai organizacijų ratui (įtraukiant ir gretimose savivaldybėse veikiančias organizacijas) pretenduoti į

finansavimą, skirtą jaunimo politikos priemonių įgyvendinimui ir jaunimo interesų vienijimui savivaldybėse, kuriose nėra aktyvių ir (ar) teisės aktų reikalavimus atitinkančių SJOT.

6. Siekiant *gerinti SJOT funkcijų atlikimą bei tęstinumą*, rekomenduotina formuoti mechanizmus, sudarančius sąlygas pagal poreikį *mažinti SJOT ir jaunimo organizacijų administracinę naštą* ir teikti organizacijos administravimo paramą (buhalterijos vedimas, raštvedyba, veiklos ataskaitų bei deklaracijų pildymas ir kt.). Tokie mechanizmai galėtų būti koordinuojami skėtinių organizacijų (pvz. Lietuvos organizacijų taryba (LiJOT)).

Literatūros sąrašas

1. Bailey W.G. The Encyclopedia of Police Science. New York: State University of New York, 1995.
2. Bileišis, M., Stasiukynas, A. Laniauskas, J., Lasevičiūtė, U., Lietuvos statistikos departamentas (2015). 2005-2014 m. jaunimo ir jaunimo politikos apžvalga. Vilnius: Lietuvos jaunimo organizacijų taryba.
3. Bitinas B., Rupšienė L., Žydžiūnaitė V. (2008). Kokybinių tyrimų metodologija. Klaipėda: S. Jokužio leidykla.
4. Crowley, A., Moxon, D. (2017) New and Innovative Forms of Youth Participation in Decision-Making Processes. Council of Europe, p. 65
5. Framework for the Key Citizenship Competence, 2016. WeAreEurope – Creating a Cohesive Europe project co-financed by the Erasmus+ Programme, under the Key Activity 2 – Cooperation for innovation and the exchange of good practices for school education. Project no. 2015-1-EL01-KA201-013919
6. Gaižauskaitė, I., Valavičienė, N. (2016). Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu. Vilnius: VĮ Registrų centro Teisinės informacijos departamentas.
7. Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (2016). Savivaldybės jaunimo reikalų tarybos veiklos kokybės gerinimas: apžvalga. Prieiga per internetą:[https://jrd.lt/jaunimo-politika/savivaldybese/jaunimo-reikalutarybos/sjrt veiklos kokybs gerinimas. apvalga. 2016.pdf](https://jrd.lt/jaunimo-politika/savivaldybese/jaunimo-reikalutarybos/sjrt_veiklos_kokybs_gerinimas_apvalga_2016.pdf)
8. Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (2016). Savivaldybės jaunimo organizacijų tarybų veiklos savivaldybėse tyrimo apžvalga. Prieiga per internetą: [https://jrd.lt/jaunimo-politika/savivaldybese/regionines-jaunimo-organizacijutarybos/rjot tyrimo apzvalga 2016.pdf](https://jrd.lt/jaunimo-politika/savivaldybese/regionines-jaunimo-organizacijutarybos/rjot_tyrimo_apzvalga_2016.pdf)
9. Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (2019). SJOT identifikavimo rezultatų pristatymas bei Nacionalinių jaunimo organizacijų analizės pristatymas. Metinė jaunimo reikalų koordinatorių konferencija, spalio 15-16 d.
10. Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (2019). Regioninių jaunimo organizacijų tarybų stiprinimo programų finansavimo konkurso paraiškų vertinimo procesas. Prieiga per internetą: <https://jrd.lt/finansavimo-konkursai-organizacijoms/regionines-organizacijos/paraisk-vertinimo-procesas>

11. Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (2020). Regioninių jaunimo organizacijų tarybų stiprinimo programų finansavimo konkurso rezultatai. Prieiga per internetą: <https://jrd.lt/finansavimo-konkursai-organizacijoms/regionines-organizacijos/regioniniu-organizaciju-konkurso-rezultatai>

12. Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (2020). Jaunimo politikos įgyvendinimo vertinimas 2019. Prieiga per internetą: <https://jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/informacija-apie-jaunima/apzvalgos/JAUNIMO%20POLITIKOS%20%C4%AEGYVENDINIMO%20VERTINIMAS%20SAVIVALDYB%C4%96SE%202019%20m.pdf>

13. Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2019 m. gegužės 6 d. įsakymas Nr. 2V-105 (1.4) „Dėl Savivaldybių jaunimo reikalų tarybų veiklos organizavimo ir vertinimo rekomendacijų patvirtinimo“ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/05179d3070a111e9a13eeecaacbc653f>

14. Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2019 m. kovo 15 d. įsakymas Nr. 2V-57 (1.4) „Dėl Savivaldybių jaunimo organizacijų tarybų identifikavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“

15. Kauno rajono savivaldybės tarybos 2020 m. lapkričio 26 d. sprendimas Nr. TS-443 „Dėl Kauno rajono savivaldybės tarybos 2019 m. birželio 27 d. sprendimo Nr. TS-247 „Dėl Kauno rajono savivaldybės jaunimo reikalų tarybos sudarymo“ pakeitimo. Prieiga per internetą: <https://www.krs.lt/umbraco/Surface/MainS/GetAttachment?attachmentId=37e40937-ea4e-440a-96a6-13fe8611224b&fileName=2020-11-26%2046m%20TS-443.docx>

16. Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos 2020 m. birželio 29 d. sprendimas Nr. TS-152 „Dėl Kazlų Rūdos savivaldybės jaunimo reikalų tarybos sudarymo“. Prieiga per internetą: <http://195.182.86.73/webPartner/subsystems/web/doc.php?itemID=8338>

17. Labdaros ir paramos fondo „Jauniems“ (2017). Regioninių jaunimo organizacijų tarybų veiklos kokybės standartas. Prieiga per internetą: <https://jauniems.wordpress.com/regioninejaunimopolitika/>

18. Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas (2018-05-31 redakcija). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.223790/asr>

19. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Centralizuotas vidaus audito skyrius (2020). Priemonės „Pervesti lėšas jaunimo teisių apsaugai“ įgyvendinimo vidaus audito ataskaita Nr. A7-13

20. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009 m. sausio 8 d. įsakymas Nr. A1-4 „Dėl Savivaldybių jaunimo reikalų tarybų pavyzdinių nuostatų patvirtinimo“ (2020 m. kovo 10 d. redakcija)

21. Marton, F. (1986). Phenomenography: a research approach to investigating different understandings of reality. *Journal of Thought*, Vol. 3 (21), p. 28–49

22. Patton M. (2001). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. Newbury Park London New Delhi: SAGE Publications.

23. Schulte, E. (2012). Communication in Committees: Who Should Listen? *Public Choice*. 150, p. 97–117

24. Stasiukynas, A., Bileišis, M., Jociūtė, A., Stankevič, B., Urbanovič, J. (2014). Jaunimo nevyriausybinių organizacijų kuriama socialinė vertė: tyrimo ataskaita. Vilnius: Lietuvos jaunimo organizacijų taryba;

25. Statistikos departamentas (2020). Jaunimo (14–29 metų amžiaus) skaičius mieste ir kaime. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=455875dc-7830-4150-a667-d0a4e352f71d#/>

26. Statistikos departamentas (2020). Jaunimo (14–29 metų amžiaus) skaičius apskrityse ir savivaldybėse. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=37817add-2aae-4938-b30a-bb84cfb9a8d7#/>

27. Šukvietienė, A. (2018). Nevyriausybinių organizacijų įgalinimo dalyvauti sprendimų priėmimo modeliavimas Lietuvos savivaldybėse. Daktaro disertacija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.

28. Tidikis R. *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: LTU, 2003.

29. Žydžiūnaitė, V., Sabaliauskas, S. (2017). *Kokybiniai tyrimai. Principai ir metodai*. Vilnius: Vaga.